Teismo praktikos rinkinys

TEISINGUMO TEISMO (antroji kolegija) SPRENDIMAS

2016 m. birželio 30 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija — 47 straipsnis — Teisė kreiptis į teismą — Procesinio lygiateisiškumo principas — Lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai — Teismo sprendimo, kuriuo nurodoma grąžinti mokestį, surinktą pažeidžiant Sąjungos teisę, priverstinio vykdymo procedūra — Viešųjų valdžios institucijų atleidimas nuo tam tikrų teismo išlaidų mokėjimo — Teisingumo Teismo jurisdikcija“

Byloje C-205/15

dėl *Judecătoria Sibiu* (Sibiu apylinkės teismas, Rumunija) 2015 m. vasario 17 d. sprendimu, kurį Teisingumo Teismas gavo 2015 m. balandžio 30 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov

prieš

Vasile Toma,

Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci

TEISINGUMO TEISMAS (antroji kolegija),

kurį sudaro kolegijos pirmininkas M. Ilešič (pranešėjas), teisėjai C. Toader, A. Rosas, A. Prechal ir E. Jarašiūnas,

generalinis advokatas M. Szpunar,

kancleris A. Calot Escobar,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

— V. Toma, atstovaujamo advokato D. Târşia,

— Rumunijos vyriausybės, atstovaujamos R. H. Radu, R. Mangu ir M. Bejenar,

— Ispanijos vyriausybės, atstovaujamos M. García-Valdecasas Dorrego,

— Prancūzijos vyriausybės, atstovaujamos G. de Bergues, F.-X. Bréchot ir D. Colas,

— Lenkijos vyriausybės, atstovaujamos B. Majczyna,

* Proceso kalba: rumunų.

— Europos Komisija, atstovaujamos L. Nicolae ir H. Krämer,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 20, 21, 47 straipsnių ir ESS 4 straipsnio 3 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas buvo pateiktas nagrinėjant *Direcția Generală Regională a Finanțelor Publice Brașov* (Brašovo regiono generalinė viešųjų finansų direkcija, Rumanija), kuriai atstovauja *Administrația Județeană a Finanțelor Publice Sibiu* (Sibiu departamento viešųjų finansų administracija, Rumunija) (toliau – viešųjų finansų administracija), ginčą su Vasile Toma ir *Biroul Executorului Judecătoresc Horațiu-Vasile Cruduleci* (teismo antstolio kontora *Horațiu-Vasile Cruduleci*) dėl teismo sprendimo, kuriuo nurodoma grąžinti mokestį, renkamą Rumunijoje pirmą kartą įregistruojant automobilį, priverstinio vykdymo.

Rumunijos teisė

3 *Constituția României* (Rumunijos Konstitucija) 16 straipsnio „Lygybė prieš įstatymą“ 1 dalyje nustatyta:

„Piliečiai yra lygūs prieš įstatymą ir valdžios institucijas, neturi jokių privilegijų ir nėra diskriminuojami.“

4 2008 m. balandžio 21 d. priimtu ir 2008 m. liepos 1 d. įsigaliojusiu *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 50 pentru instituirea taxei pe poluare pentru autovehicule* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 50 dėl motorinių transporto priemonių aplinkos taršos mokesčio) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2008 m. balandžio 25 d., Nr. 327; toliau – OUG Nr. 50/2008) buvo įvestas taršos mokestis M1–M3 ir N1–N3 kategorijų transporto priemonėms. Pareiga mokėti šį mokestį atsiranda tada, kai transporto priemonė Rumunijoje registruojama pirmą kartą.

5 2013 m. birželio 26 d. *Ordonanța de urgență a Guvernului Nr. 80 privind taxele judiciare de timbru* (Nepaprastasis vyriausybės potvarkis Nr. 80 dėl teismo žyminio mokesčio) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2013 m. birželio 29 d., Nr. 392; toliau – OUG Nr. 80/2013) 1 straipsnyje nustatyta:

„1. Už teismuose pateiktus ieškinius ir reikalavimus, už Teisingumo ministerijai ir Prokuratūrai prie Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo pateiktus reikalavimus reikia sumokėti šiame nepaprastajame potvarkyje numatytą teismo žyminį mokestį.

2. Šio nepaprastojo potvarkio numatytomis sąlygomis kiekvienas fizinis ir juridinis asmuo moka žyminį mokestį už suteiktas teismų, Teisingumo ministerijos ir Prokuratūros prie Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo paslaugas.

3. Įstatyme aiškiai numatytais atvejais atleidžiama nuo žyminio mokesčio už teismuose pateiktus ieškinius ir reikalavimus, taip pat už Teisingumo ministerijai ir Prokuratūrai prie Aukščiausiojo kasacinio ir teisingumo teismo pateiktus reikalavimus.“

6 Šio potvarkio 2 straipsnyje numatyta:

„Žyminio mokesčio dydis nustatomas skirtingai, atsižvelgiant į tai, ar [reikalavimo] dalykas yra, ar nėra įvertinamas pinigais, numatant įstatyme tam tikras išimtis.“

7 Šio potvarkio 30 straipsnyje nustatyta:

„1. Pagal įstatymą nuo žyminio mokesčio už ieškinius ir reikalavimus, nepriklausomai nuo dalyko, įskaitant teisių gynimo priemones, yra atleidžiami: Senatas, Atstovų rūmai, Rumunijos prezidento kanceliarija, Rumunijos vyriausybė, Konstitucinis Teismas, Audito rūmai, Įstatymų leidžiamoji taryba, Ombudsmenas, Prokuratūra, Viešųjų finansų ministerija ir kitos valdžios institucijos, turinčios bet kokį procesinį statusą bylose dėl valstybės pajamų.

2. Pagal šį nepaprastąjį potvarkį valstybės pajamų kategorija apima: pajamas, gaunamas į valstybės biudžetą, į valstybės socialinio draudimo biudžetą, į vietos biudžetus, į specialiosios paskirties fondų biudžetus, įskaitant sveikatos draudimo fondo biudžetą, į valstybės iždo biudžetą, pajamas, gaunamas iš išorinių paskolų grąžinimo, delspinigių ir komisinių, įtraukiamų į valstybės iždą, taip pat pajamas, gaunamas į valstybės institucijų, kurios yra visiškai arba iš dalies finansuojamos iš valstybės biudžeto, vietos biudžetų, valstybės socialinio draudimo biudžeto ir specialiosios paskirties fondų biudžetų, biudžetus, tam tikrais atvejais, pajamas, gaunamas į biudžetą iš išorinių paskolų, kurias sudarė arba garantuoja valstybė ir kurių grąžinimas, delspinigiai ir kitos išlaidos užtikrinami valstybės lėšomis ir pajamas, gaunamas į biudžetą iš negrąžintinų išorinių lėšų.“

8 Pagrindinei bylai taikytinos redakcijos 2003 m. gruodžio 24 d. *Ordonanța Guvernului Nr. 92 privind Codul de procedură fiscală* (Vyriausybės potvarkis Nr. 92 dėl Mokesčių procedūros kodekso) (*Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2003 m. gruodžio 29 d., Nr. 941, iš naujo paskelbta *Monitorul Oficial al României*, I dalis, 2007 m. liepos 31 d., Nr. 513) (toliau – Mokesčių procedūros kodeksas) 21 straipsnyje „Mokestiniai reikalavimai“ nustatyta:

„1. Mokestiniai reikalavimai – tai pagal įstatymą iš materialinės mokesčių teisės reglamentuojamų santykių kylančios turtinės teisės.

2. 1 dalyje nurodyti teisiniai santykiai nulemia tiek mokestinių reikalavimų turinį, tiek jų dydį ir atitinka nustatytas teises, kurias sudaro:

a) <…> teisė susigrąžinti mokesčius, rinkliavas, įmokas ir kitas sumas, kurios sudaro įplaukas į bendrąjį konsoliduotą biudžetą, pagal 4 dalį, vadinamieji „pagrindiniai mokestiniai reikalavimai“;

b) teisė gauti palūkanas, baudas už pavėlavimą arba delspinigius tam tikrais įstatyme numatytais atvejais, vadinamieji „papildomi mokestiniai reikalavimai“.

<…>

4. Jeigu nustatoma, kad mokesčius, rinkliavas, įmokas ir kitas įplaukas į bendrąjį konsoliduotą biudžetą atitinkančios sumos buvo sumokėtos nesant teisinio pagrindo, tokiomis aplinkybėmis mokėjimą atlikęs asmuo turi teisę susigrąžinti atitinkamą sumą.“

9 Mokesčių procedūros kodekso 229 straipsnyje „Mokesčius administruojančių institucijų atleidimas nuo mokesčių mokėjimo“ nustatyta:

„Mokesčius administruojančios institucijos atleidžiamos nuo mokesčių, rinkliavų, komisinių arba užstato mokėjimo už prašymus, ieškinius arba bet kokius kitus jų veiksmus dėl mokestinių reikalavimų valdymo, išskyrus tuos, kurie susiję su mokestinio administracinio akto pateikimu.“

Pagrindinė byla ir prejudicinis klausimas

10 Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad Rumunijoje registruodamas automobilį, kuris anksčiau buvo įregistruotas kitoje valstybėje narėje, Vasile Toma sumokėjo 4 121 Rumunijos lėjų (RON) (apytiksliai 900 EUR) sumą kaip motorinės transporto priemonės taršos mokestį pagal OUG Nr. 50/2008. 2012 m. spalio 16 d. sprendimu *Tribunalul Sibiu* (Sibiu apygardos teismas, Rumunija) priteisė iš *Administrația Finanțelor Publice Avrig* (Avrigo viešųjų finansų administracija, Rumunija) ir *Administrația Fondului pentru Mediu* (Aplinkos fondo administracija, Rumunija) V. Toma grąžinti minėtą sumą, sumokėti su ja susijusias įstatyme numatytas palūkanas ir padengti išlaidas.

11 Minėtas sprendimas įsigaliojo 2013 m. spalio 22 d., kai *Curtea de Apel Alba Iulia* (Alba Julijos apeliacinis teismas, Rumunija) atmetė Avrigo viešųjų finansų administracijos teises perėmusios *Serviciul Fiscal Orășenesc Avrig* (Avrigo miesto mokesčių tarnyba, Rumunija) pateiktą apeliacinį skundą.

12 Išnagrinėjęs V. Toma pateiktą prašymą dėl priverstinio vykdymo Avrigo miesto mokesčių tarnybos ir Aplinkos fondo administracijos atžvilgiu, 2014 m. kovo 24 d. *Judecătoria Sibiu* (Sibiu apylinkės teismas, Rumunija) nurodė priverstinai vykdyti 2012 m. spalio 16 d. *Tribunalul Sibiu* (Sibiu apygaros teismas) sprendimą, kartu sumokant pagal įstatymą numatytas palūkanas, skaičiuojamas nuo 2012 m. kovo 22 d. iki realaus V. Toma mokėtinų sumų susigrąžinimo.

13 2014 m. balandžio 10 d. raštu teismo antstolio kontora *Horațiu-Vasile Cruduleci* nustatė 765 RON (apytiksliai 170 EUR) priverstinio vykdymo išlaidas.

14 Viešųjų finansų administracija pateikė prieštaravimą dėl šio priverstinio vykdymo, prašydama panaikinti jau priimtus vykdomuosius aktus ir sustabdyti priverstinio vykdymo procedūrą, ir nurodė, kad ji neprivalo mokėti nei žyminio mokesčio už prieštaravimą dėl vykdymo, nei pateikti užstato už savo prašymą sustabdyti minėtą vykdymo procedūrą.

15 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiame teisme Viešųjų finansų administracija teigia, kad pagal galiojančius nacionalinės teisės aktus V. Toma visų pirma privalėjo kreiptis į mokesčių administraciją (skolininkę) su prašymu grąžinti permokėtus mokesčius, o šį prašymą ji būtų turėjusi išnagrinėti per 45 dienų laikotarpį. Jeigu šis grąžinimas neįvykdomas dėl lėšų stygiaus, kompetentingai administracijai skiriamas papildomas šešių mėnesių laikotarpis imtis būtinų veiksmų, kad įvykdytų savo mokėjimo prievolę. Tik tuo atveju, jei prašymas nebūtų išnagrinėtas per šį laikotarpį, V. Toma būtų turėjęs teisę kreiptis į vykdymo srityje jurisdikciją turinčius teismus.

16 Atsižvelgdama į pavojų, kad minėtas grąžinimas bus įvykdytas inicijuojant procedūrą, kuri, kaip teigia Viešųjų finansų administracija, taip pat yra neteisėta, nes egzistuoja specialios nuostatos, nustatančios neteisėtai surinktų mokesčių grąžinimo tvarką, t. y. mokėjimas atliekamas per penkių metų laikotarpį, per kurį turi būti laikinai pagal įstatymą sustabdytas bet koks priverstinis vykdymas, minėta administracija paprašė sustabdyti pradėtą vykdymo procedūrą.

17 V. Toma mano, kad prieštaravimas dėl nurodyto priverstinio vykdymo turi būti atmestas ir kad bet kokiu atveju Viešųjų finansų administracija privalo sumokėti žyminį mokestį už savo prieštaravimą dėl šio priverstinio vykdymo ir pateikti užstatą, susijusį su prašymu sustabdyti priverstinio vykdymo procedūrą. Kadangi atitinkamuose teisės aktuose įtvirtinama tarp šias teismo išlaidas privalančių sumokėti privatinės teisės subjektų ir viešosios teisės subjektų, kurie, kaip ir minėta administracija, yra atleidžiami nuo mokėjimo, diskriminacija, tokie aktai yra nesuderinami su Sąjungos teise.

18 Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui, manančiam, kad iš tikrųjų egzistuoja nevienodas požiūris į privatinės teisės ir viešosios teisės subjektus, kiek tai susiję su tam tikrų teismo išlaidų apmokėjimu vykstant priverstinio vykdymo, susijusio su valstybės pajamomis, procedūroms, kyla klausimas dėl tokio skirtingo požiūrio suderinamumo su Sąjungos teise, nes dėl jo viešosios teisės subjektams sudaromos palankesnės sąlygos kreiptis į teismą nei privatinės teisės subjektams.

19 Šiomis aplinkybėmis *Judecătoria Sibiu* (Sibiu apylinkės teismas) nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir Teisingumo Teismui pateikti šį prejudicinį klausimą:

„Ar ESS 4 straipsnio 3 dalis ir Chartijos 20, 21 ir 47 straipsniai gali būti aiškinami taip, kad jais draudžiamos tokios teisės nuostatos, kaip Rumunijos Konstitucijos 16 straipsnis ir [OUG Nr. 80/2013] 30 straipsnis, kuriuose įtvirtinta, kad lygybės prieš įstatymą principas taikomas tik tarp piliečių fizinių asmenų, o ne tarp pastarųjų ir viešųjų juridinių asmenų, ir pagal kuriuos viešieji juridiniai asmenys, įgyvendinantys savo teisę kreiptis į teismą, *a priori* yra atleidžiami nuo žyminio mokesčio ir užstato mokėjimo, tačiau fiziniams asmenims nustatoma teisės kreiptis į teismą sąlyga – žyminio mokesčio ir užstato sumokėjimas?“

Dėl prejudicinio klausimo

Dėl Teisingumo Teismo jurisdikcijos

20 Rumunijos, Ispanijos, Prancūzijos ir Lenkijos vyriausybės teigia, kad Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos atsakyti į pateiktą klausimą, nes pagrindinėje byloje aptariama teisinė situacija neturi jokio ryšio su Sąjungos teise. Ispanijos vyriausybė primena, kad, be kita ko, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti ryšį, egzistuojantį tarp prašomų išaiškinti Sąjungos teisės nuostatų ir pagrindinėje byloje nagrinėjamos situacijos.

21 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pateiktas klausimas susijęs su ESS 4 straipsnio 3 dalimi, įtvirtinančia lojalaus bendradarbiavimo principą, pagal kurį valstybės narės imasi visų reikiamų bendrų ar specialių priemonių, kad užtikrintų pagal Sutartis ar Europos Sąjungos institucijų aktus atsirandančių pareigų vykdymą (2011 m. balandžio 12 d. Sprendimo *DHL Express France*, C-235/09, EU:C:2011:238, 58 punktas ir 2014 m. gruodžio 18 d. Nuomonės Nr. 2/13, EU:C:2014:2454, 173 punktas), ir su įvairiomis Chartijos nuostatomis.

22 Kalbant apie Chartijos nuostatas, reikia priminti, kad vykstant prejudicinio sprendimo priėmimo procedūrai pagal SESV 267 straipsnį Teisingumo Teismas gali Sąjungos teisę aiškinti tik neviršydamas jam suteiktų įgaliojimų (2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *Torralbo Marcos*, C-265/13, EU:C:2014:187, 27 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

23 Taigi Chartijos taikymo sritis, kiek tai susiję su valstybių narių veiksmais, yra apibrėžta jos 51 straipsnio 1 dalyje, pagal kurią Chartijos nuostatos skirtos valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę; šioje nuostatoje patvirtinama nusistovėjusi Teisingumo Teismo praktika, pagal kurią Sąjungos teisės sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės gali būti taikomos visais atvejais, kuriuos reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau negali peržengti šių atvejų ribų (2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *Torralbo Marcos*, C-265/13, EU:C:2014:187, 28 ir 29 punktai ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, 25 ir 26 punktai).

24 Todėl, kai teisinė situacija nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, Teisingumo Teismas neturi jurisdikcijos priimti dėl jos sprendimo, ir Chartijos nuostatos, kuriomis galbūt remiamasi, *per se* negali pagrįsti šios jurisdikcijos (žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10,

EU:C:2013:105, 22 punktą; 2014 m. kovo 27 d. Sprendimo *Torralbo Marcos*, C-265/13, EU:C:2014:187, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką bei 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, 27 punktą).

25 Todėl reikia išnagrinėti klausimą, ar pagrindinėje byloje nagrinėjama teisinė situacija patenka į Sąjungos teisės taikymo sritį.

26 Šiuo klausimu iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinės bylos dalykas –priverstinai vykdomas teismo sprendimas, kuriuo nurodoma grąžinti valdžios institucijų neteisėtai surinką motorinių transporto priemonių taršos mokestį už pirmą kartą Rumunijoje įregistruotą V. Toma priklausantį automobilį, kuris anksčiau buvo įregistruotas kitoje Sąjungos valstybėje.

27 Šiomis aplinkybėmis reikėtų priminti, kad 2011 m. balandžio 7 d. Sprendime *Tatu* (C-402/09, EU:C:2011:219) ir 2011 m. liepos 7 d. Sprendime *Nisipeanu* (C-263/10, nepaskelbtas Rink., EU:C:2011:466) Teisingumo Teismas nusprendė, kad bet koks pagal OUG Nr. 50/2008 nustatytas motorinių transporto priemonių taršos mokestis yra nesuderinamas su SESV 110 straipsniu.

28 Taigi, kadangi pagrindinės bylos dalykas susijęs su mokesčio, surinkto pažeidžiant SESV 110 straipsnį, grąžinimu, o pagal lojalaus bendradarbiavimo principą valstybės narės privalo grąžinti tokį mokestį ir su juo susijusias palūkanas, taip kartu užtikrindamos veiksmingą asmens teisės į grąžinimą apsaugą (pagal analogiją žr. 2013 m. birželio 27 d. Sprendimo *Agrokonsulting-04*, C-93/12, EU:C:2013:432, 35 ir 36 punktus ir 2013 m. gruodžio 12 d. Sprendimo *Test Claimants in the Franked Investment Income Group Litigation*, C-362/12, EU:C:2013:834, 31 punktą), darytina išvada, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama teisinė situacija siejama su Sąjungos teisės įgyvendinimu ir patenka į jos taikymo sritį.

29 Šiomis aplinkybėmis reikia konstatuoti, kad Teisingumo Teismas turi jurisdikciją atsakyti į jam pateiktą klausimą.

Dėl esmės

30 Visų pirma primintina, kad pagal nacionalinių teismų ir Teisingumo Teismo bendradarbiavimo procedūrą, įtvirtintą SESV 267 straipsnyje, Teisingumo Teismas nacionaliniam teismui turi pateikti tinkamą atsakymą, kuris jam leistų išspręsti jo nagrinėjamą bylą. Atsižvelgiant į tai Teisingumo Teismui gali tekti performuluoti jam pateiktus klausimus (2015 m. gruodžio 17 d. Sprendimo *Viamar*, C-402/14, EU:C:2015:830, 29 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

31 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar, priverstinai vykdant teismo sprendimą dėl mokesčio, surinkto pažeidžiant Sąjungos teisę, grąžinimo, su Sąjungos teise yra suderinamos tokios nuostatos, kaip OUG Nr. 80/2013 30 straipsnis ir Mokesčių procedūros kodekso 229 straipsnis, kuriuose, kaip teigia šis teismas, konkrečiai išreiškiamas Rumunijos Konstitucijos 16 straipsnyje įtvirtintas lygybės principas ir kuriuose numatyta, kad prašymus teikiančios valdžios institucijos yra atleidžiamos nuo teismo žyminio mokesčio sumokėjimo ir užstato pateikimo, tačiau tuos pačius prašymus pateikiantys fiziniai asmenys iš esmės nėra atleidžiami.

32 Šiomis aplinkybėmis reikia priminti, kad, pirma, teisė susigrąžinti valstybėje narėje pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius yra Sąjungos teisės nuostatomis, kuriomis tokie mokesčiai draudžiami ir kurių išaiškinimą pateikė Teisingumo Teismas, apmokestinamiesiems asmenims suteikiamų teisių pasekmė ir papildymas. Taigi iš principo valstybės narės privalo grąžinti pažeidžiant Sąjungos teisę surinktus mokesčius kartu su palūkanomis (šiuo klausimu žr. 2015 m. balandžio 14 d. Sprendimo *Manea*, C-76/14, EU:C:2015:216, 45 punktą ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 24 ir 25 punktus).

33 Nesant Sąjungos teisės normų, reglamentuojančių nepagrįstai surinktų nacionalinių mokesčių grąžinimo klausimą, kiekviena valstybė narė, remdamasi savo proceso autonomijos principu, turi paskirti kompetentingus teismus ir nustatyti išsamias ieškinių, skirtų iš Sąjungos teisės kylančių mokesčių mokėtojų teisių apsaugai užtikrinti, pareiškimo procesines taisykles (žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 26 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

34 Tačiau ieškinių, kuriais užtikrinama iš Sąjungos teisės kylančių mokesčių mokėtojų teisių apsauga, pareiškimo procesinės taisyklės neturi būti nepalankesnės nei taikomos panašiems vidaus teise grindžiamiems ieškiniams (lygiavertiškumo principas) ir dėl jų naudojimasis Sąjungos teisės suteikiamomis teisėmis neturi tapti praktiškai neįmanomas arba pernelyg sudėtingas (veiksmingumo principas) (žr., be kita ko, 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 27 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

35 Antra, kalbant apie Chartijos 20, 21 ir 47 straipsnius, kuriuos savo klausime nurodė prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, reikia pažymėti, kad šiose nuostatose atitinkamai įtvirtinami lygybės prieš įstatymą, nediskriminavimo ir veiksmingos teisinės gynybos principai.

36 Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Chartijos 47 straipsniu įtvirtinto veiksmingos teisminės gynybos principo dalimi laikytinas procesinio lygiateisiškumo arba procesinės lygybės principas (šiuo klausimu žr. 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 48 punktą). Kadangi pastaruoju principu konkrečiai išreiškiamas Chartijos 20 straipsnyje įtvirtintas bendrasis lygybės prieš įstatymą principas, visų pirma atsižvelgiant į 47 straipsnį reikia išnagrinėti šio sprendimo 31 punkte išdėstytas prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejones.

37 Taigi, kiek tai susiję su Chartijos 21 straipsniu, reikia pažymėti, kad nacionalinis teismas nenurodo nei priežasčių, dėl kurių jis prašo atskirai išaiškinti šią nuostatą, nesiejamą su Chartijos 20 straipsnio aiškinimu, nei ryšio, kurį jis nustatė tarp 21 straipsnio ir pagrindinėje byloje taikomų nacionalinės teisės nuostatų, todėl negalima suprasti, kodėl jis abejoja dėl pagrindinėje byloje nagrinėjamų teisės nuostatų suderinamumo su minėtu 21 straipsniu.

38 Atsižvelgiant į šias pirmines pastabas, pateiktą klausimą reikia suprasti taip: prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Chartijos 47 straipsnis, taip pat lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, pagal kurias viešieji juridiniai asmenys, teikiantys prieštaravimą dėl priverstinai vykdomo teismo sprendimo, nurodančio grąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, yra atleidžiami nuo teismo žyminio mokesčio mokėjimo ir nuo pareigos pateikti užstatą, taikomą prašymui sustabdyti tokią priverstinio vykdymo procedūrą, nors per tokią procedūrą prašymus teikiantys fiziniai arba privatieji juridiniai asmenys iš esmės privalo apmokėti teismo išlaidas.

39 Kadangi prejudicinis klausimas, be kita ko, siejamas su veiksmingos teisminės apsaugos kontekstu, nes yra susijęs su nacionalinės teisės nuostatomis, pagal kurias tam tikrų kategorijų asmenys atleidžiami nuo tam tikrų teismo išlaidų mokėjimo, pirmiausia reikia nagrinėti, ar tokios teisės nuostatos, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, yra suderinamos su Chartijos 47 straipsniu, įtvirtinančiu teisę į veiksmingą teisminę apsaugą (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, 29 punktą).

40 Šiuo klausimu, kaip matyti iš su Chartijos 47 straipsniu susijusių išaiškinimų, į kuriuos, remiantis ESS 6 straipsnio 1 dalies trečia pastraipa ir Chartijos 52 straipsnio 7 dalimi, ją aiškinant turi būti atsižvelgta, Chartijos 47 straipsnio pirma ir antra pastraipos atitinka 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnio 1 dalį ir 13 straipsnį.

41 Chartijos 52 straipsnio 3 dalyje patikslinama, kad joje nustatytų teisių, atitinkančių EŽTK užtikrinamas teises, esmė ir taikymo sritis yra tokios pat kaip šioje konvencijoje įtvirtintų teisių. Pagal su šia nuostata susijusius išaiškinimus užtikrinamų teisių esmė ir taikymo sritis apibrėžiama ne tik EŽTK tekste, bet ir, be kita ko, Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje, todėl atsižvelgiant į ją reikia aiškinti Chartijos 47 straipsnį (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, 35 ir 37 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

42 Dėl minėto 47 straipsnio turinio Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad šioje nuostatoje įtvirtintiną veiksmingos teisminės apsaugos principą sudaro įvairūs elementai, apimantys pirmiausia procesinio lygiateisiškumo principą ir teisę kreiptis į teismą (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 48 punktą).

43 Dėl teisės kreiptis į teismą Europos Žmogaus Teisių Teismas jau yra nusprendęs, kad ši teisė, kaip suprantama pagal EŽTK 6 straipsnį, praktiškai neegzistuotų, jeigu pagal susitariančiosios valstybės teisės sistemą būtų leista nevykdyti galutinio ir privalomo teismo sprendimo ir tai būtų nenaudinga šaliai, ir kad teismo sprendimo vykdymas turi būti laikomas sudedamąja bylos nagrinėjimo, kaip jis suprantamas pagal šį 6 straipsnį, dalimi (2002 m. gegužės 7 d. EŽTT sprendimo *Bourdov prieš Rusiją*, CE:ECHR:2002:0507JUD005949800, 34 punktas ir 2005 m. rugsėjo 6 d. EŽTT sprendimo *Săcăleanu prieš Rumuniją*, CE:ECHR:2005:0906JUD007397001, 55 punktas).

44 Atsižvelgiant į tai, iš Teisingumo Teismo praktikos, taip pat ir Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikos matyti, kad teisė kreiptis į teismą nėra absoliuti teisė ir kad gali būti nustatyti proporcingi šios teisės apribojimai, kuriais siekiama teisėto tikslo ir nepažeidžiama pati šios teisės esmė, įskaitant tai, kiek ji susijusi su teismo išlaidų apmokėjimu (šiuo klausimu žr. 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimo *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, 45, 52 ir 60 punktus; 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Orizzonte Salute*, C-61/14, EU:C:2015:655, 72 ir 79 punktus ir 2006 m. birželio 8 d. EŽTT sprendimo *V. M. prieš Bulgariją*, CE:ECHR:2006:0608JUD004572399, 41 ir 42 punktus ir juose nurodytą teismo praktiką).

45 Nagrinėjamu atveju reikia pažymėti, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nepateikia jokios informacijos, kuri leistų manyti, kad pagrindinėje byloje V. Toma teisė kreiptis į teismą buvo neproporcingai apribota, nes jis privalėjo sumokėti pernelyg dideles teismo išlaidas, susijusias tiek su procesu, kuriame suinteresuotojo asmens naudai buvo priimtas teismo sprendimas, pripažįstantis jo teisę susigrąžinti mokestį, surinktą pažeidžiant Sąjungos teisę, tiek su šiam sprendimui taikytina priverstinio vykdymo procedūra, arba dėl to, kad buvo nepagrįstai atmestas jo prašymas suteikti teisinę pagalbą.

46 Šiomis aplinkybėmis reikia išnagrinėti, ar tokios teisės nuostatos, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, kurios, kaip teigia prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, vykstant tokiai procedūrai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, sutrikdo pusiausvyrą tarp viešųjų juridinių asmenų ir fizinių arba privačiųjų juridinių asmenų, tačiau neproporcingai neapriboja pastarųjų asmenų teisės kreiptis į teismą, atitinka Chartijos 47 straipsnio reikalavimus.

47 Šiuo klausimu reikia priminti, kad procesinio lygiateisiškumo principas yra neatsiejamas nuo pačios teisingo bylos nagrinėjimo sąvokos, kuri apima pareigą kiekvienai šaliai suteikti deramą galimybę pateikti savo poziciją tokiomis aplinkybėmis, dėl kurių ji neatsidurtų aiškiai nepalankesnėje padėtyje nei jos priešininkas; dėl šio pusiausvyros sutrikdymo atsiradusią žalą turi įrodyti ją patyręs asmuo (šiuo klausimu žr. 2012 m. lapkričio 6 d. Sprendimo *Otis ir kt.*, C-199/11, EU:C:2012:684, 71 ir 72 punktus ir 2014 m. liepos 17 d. Sprendimo *Sánchez Morcillo ir Abril García*, C-169/14, EU:C:2014:2099, 49 punktą).

48 Iš tiesų, nacionalinės teisės nuostatose, pagal kurias viešieji juridiniai asmenys atleidžiami nuo tam tikrų teismo išlaidų apmokėjimo, tačiau fiziniams asmenims toks atleidimas *a priori* netaikomas, daromas skirtumas tarp šių asmenų, kiek tai susiję su jų pateiktų prašymų nagrinėjimu vykstant tokiai procedūrai, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje. Vadinasi, vadovaujantis šio sprendimo 47 punkte

priminta teismo praktika, dar reikia patikrinti, ar dėl tokių teisės nuostatų toks asmuo, kaip V. Toma, atsiduria silpnesnėje padėtyje nei jo priešininkas, atsižvelgiant į teisminę teisių, kuriomis šis asmuo gali remtis pagal Sąjungos teisę, gynybą ir į tai, ar šiomis nuostatomis pažeidžiamas nešališkas tokios procedūros pobūdis.

49 Šiomis aplinkybėmis reikia pažymėti, kad, pirma, teismo išlaidos iš esmės prisideda prie sklandaus teisminės sistemos veikimo, nes jos laikomos valstybių narių teismų veiklos finansavimo šaltiniu (2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Orizzonte Salute*, C-61/14, EU:C:2015:655, 73 punktas). Be to, kaip matyti iš OUG Nr. 80/2013 1 straipsnio 2 dalies ir kaip Rumunijos vyriausybė tai patvirtino savo rašytinėse pastabose, būtent to siekiama teismo žyminiu mokesčiu, kuriuo prisidedama prie teismų veiklos finansavimo ir nuo kurio gali būti atleidžiama pagal šio potvarkio 30 straipsnį.

50 Atsižvelgiant į šį tikslą ir pritariant Rumunijos, Ispanijos, Prancūzijos ir Lenkijos vyriausybėms ir Europos Komisijai, reikia konstatuoti, kad vykstant tokioms procedūroms, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, viešųjų juridinių asmenų atleidimas nuo teismo žyminio mokesčio pats savaime tokiems asmenims nesuteikia procesinio pranašumo, nes, kaip nurodė Rumunijos vyriausybė, tokių asmenų mokamas žyminis mokestis yra padengiamas iš konsoliduoto valstybės biudžeto, iš kurio taip pat finansuojama teismų veikla.

51 Antra, kalbant apie atleidimą nuo užstato, kurį reikia sumokėti pateikiant prašymą sustabdyti su mokestinėmis skolomis susijusią priverstinio vykdymo procedūrą, numatytą Mokesčių procedūros kodekso 229 straipsnyje, Rumunijos vyriausybė mano, kad šis užstatas – tai priverstinio vykdymo procedūrą inicijavusiam kreditoriui suteikiama garantija, nes ši procedūra gali būti sustabdyta skolininko prašymu, jei šis negali padengti skolos dėl savo nemokumo arba bankroto.

52 Taigi, kaip matyti iš šio sprendimo 32 punkto, valstybės narės pagal Sąjungos teisę privalo grąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, kartu su palūkanomis. Todėl negalima sutikti, kad valstybė narė, kaip skolininkė, vykstant tokiam ginčui, kaip nagrinėjamasis pagrindinėje byloje, galėtų remtis lėšų stoka, kad pateisintų negalėjimą įvykdyti teismo sprendimo, kuriame pripažįstama mokesčių mokėtojo teisė susigrąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, kartu su palūkanomis.

53 Jeigu tokioje procedūroje, kaip nagrinėjamoji pagrindinėje byloje, užstatu apdrausta rizika būtų neįmanoma, dėl Mokesčių procedūros kodekso 229 straipsnyje nustatyto atleidimo tokio asmens, kaip V. Toma, padėtis netaptų silpnesnė, palyginti su jo priešininko padėtimi.

54 Todėl, kalbant apie tokias nacionalinės teisės nuostatas, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, pagal kurias vykstant teismo sprendimų, nurodančių grąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, priverstinio vykdymo procedūroms tik viešieji juridiniai asmenys *a priori* atleidžiami nuo tam tikrų teismo išlaidų mokėjimo, tačiau per tokias procedūras prašymus pateikę fiziniai arba privatieji juridiniai asmenys šias išlaidas iš esmės privalo apmokėti, darytina išvada, kad dėl tokių nuostatų pastarieji neatsiduria aiškiai nepalankesnėje padėtyje nei jų priešininkai, ir nekyla abejonių dėl tokios procedūros nešališkumo.

55 Šį Chartijos 47 straipsnio aiškinimą patvirtina Europos Žmogaus Teisių Teismo praktika, susijusi su EŽTK 6 straipsnio 1 dalimi. Iš tikrųjų, tokias teisės nuostatas, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, reikėtų skirti nuo tų, kurios byloje, kurioje buvo priimtas 2006 m. balandžio 6 d. EŽTT sprendimas *Stankiewicz prieš Lenkiją* (CE:ECHR:2006:0406JUD004691799), buvo pripažintos nesuderinamomis su EŽTK 6 straipsnio 1 dalies reikalavimais.

56 Minėtoje byloje nagrinėtose teisės nuostatose buvo ne tik nustatytas prokuratūros atleidimas nuo teismo išlaidų, nors tai, kaip teigia Europos Žmogaus Teisių Teismas, galima pateisinti siekiu apsaugoti viešąją tvarką, bet ir bylą laimėjusio privataus subjekto įpareigojimas padengti visas jo patirtas proceso išlaidas, dėl to pastarojo padėtis tapdavo nepagrįstai nepalankesnė nei jo priešininko

(2006 m. balandžio 6 d. EŽTT sprendimo *Stankiewicz prieš Lenkiją*, CE:ECHR:2006:0406JUD004691799, 68 ir 69 punktai). Tačiau tokios teisės nuostatos, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, neturi tokio poveikio.

57 Antra, kalbant apie lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų paisymą, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad Teisingumo Teismo turimoje bylos medžiagoje nėra jokių duomenų, leidžiančių teigti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamos teisės nuostatos skirtingai taikomos Sąjungos teisės pažeidimu grindžiamose bylose ir panašiose bylose, grindžiamose nacionalinės teisės pažeidimu, todėl jos pažeidžia lygiavertiškumo principą (dėl šio principo turinio žr. 2015 m. vasario 12 d. Sprendimo *Surgicar*, C-662/13, EU:C:2015:89, 30 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką ir 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Târșia*, C-69/14, EU:C:2015:662, 32 punktą).

58 Tą patį galima pasakyti ir apie veiksmingumo principą, nes tokios nacionalinės teisės nuostatos, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, pagal kurias vykstant su viešosiomis pajamomis susijusioms priverstinio vykdymo procedūroms nuo tokių išlaidų, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, mokėjimo neatleidžiami teisės subjektai, kurie naudojasi Sąjungos teisinėje sistemoje suteiktomis teisėmis, neatrodo galinčios naudojimąsi šiomis teisėmis padaryti praktiškai neįmanomą ar pernelyg sudėtingą.

59 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, jog Chartijos 47 straipsnis, taip pat lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, pagal kurias viešieji juridiniai asmenys, teikiantys prieštaravimą dėl priverstinai vykdomo teismo sprendimo, nurodančio grąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, yra atleidžiami nuo teismo žyminio mokesčio mokėjimo ir nuo pareigos pateikti užstatą teikiant prašymą sustabdyti tokią priverstinio vykdymo procedūrą, nors per šias procedūras prašymus teikiantys fiziniai arba privatieji juridiniai asmenys iš esmės turėtų apmokėti teismo išlaidas.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

60 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (antroji kolegija) nusprendžia:

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnis, taip pat lygiavertiškumo ir veiksmingumo principai turi būti aiškinami taip, kad jie nedraudžia tokių nacionalinės teisės nuostatų, kaip nagrinėjamosios pagrindinėje byloje, pagal kurias viešieji juridiniai asmenys, teikiantys prieštaravimą dėl priverstinai vykdomo teismo sprendimo, nurodančio grąžinti mokesčius, surinktus pažeidžiant Sąjungos teisę, yra atleidžiami nuo teismo žyminio mokesčio mokėjimo ir nuo pareigos pateikti užstatą teikiant prašymą sustabdyti tokią priverstinio vykdymo procedūrą, nors per šias procedūras prašymus teikiantys fiziniai arba privatieji juridiniai asmenys iš esmės turėtų apmokėti teismo išlaidas.

Parašai.